

Roelof Bouwman: De Vrije Universiteit bewijst: geen grotere judassen dan de erfgenamen van Abraham Kuyper

Posted on 19 november 2024 by Roelof Bouwman

Abraham Kuyper - zijn bijnaam 'Abraham de Geweldige' zegt het al - was niet zomaar iemand. Op de achterflap van zijn door Jeroen Koch geschreven biografie werd hij in 2006 treffend getypeerd:

'Abraham Kuyper (1837-1920) was een man met een opdracht. Als predikant, journalist, politicus en theoloog ijverde deze herboren christen voor de herkerstening van Nederland. Kuyper was oprichter van de Antirevolutionaire Partij (ARP), stichter van de Vrije Universiteit, grondlegger van de Gereformeerde Kerken in Nederland en hoofdredacteur van *De Standaard*, zijn eigen krant. Zo vormde hij zijn "kleine luyden" om tot "mannenbroeders", tot orthodox-protestantse strijders. Kuyper introduceerde in Nederland een nieuwe politieke stijl, waarin (naar het voorbeeld van Mozes en het bijbelse Israël) leider en volk centraal stonden. In

reactie op en naar het voorbeeld van Kuyper stichtten katholieken en socialisten hun eigen politieke en maatschappelijke organisaties. Zo bleek Kuyper de beslissende stoot tot de verzuiling te hebben gegeven.'

Met zoveel impact is het geen wonder dat Kuyper ook de afgelopen kwart eeuw nog regelmatig opdook in allerlei lijstjes. Zo werd hij derde bij de verkiezing van de beste journalist van de twintigste eeuw door vakblad *De Journalist* (1999), vijfde in een door het *Historisch Nieuwsblad* opgesteld klassement van Grote Nederlanders (2004) en zesde in de ranglijst van beste premiers na 1900, samengesteld door de lezers van *NRC* (2013).

Waar bleef Kuypers' erfenis?

Mooi natuurlijk, dat journalisten, historici en *NRC*-lezers Kuyper nog steeds op waarde weten te schatten. Maar hoe zit het met zijn geestelijke nazaten? Hoe gaan zij om met de erfenis die Kuyper heeft achtergelaten?

Dat is een heel ander verhaal.

De in 1879 door Kuyper opgerichte ARP verloor in de jaren zestig haar behoudende karakter, kreeg steeds meer progressieve trekken en hielp in 1973 zelfs het linkse kabinet-Den Uyl in het zadel. In 1980 gingen de anti's samen met de katholieke KVP en de hervormde CHU op in het CDA.

De Gereformeerde Kerken in Nederland, ontstaan in 1892, namen vanaf de jaren vijftig stapje voor stapje afscheid van de theologische opvattingen van Kuyper. Ondanks – of misschien wel dankzij – de toegenomen pluriformiteit begon het ledental na piekjaar 1974 (ruim 879.000) in steeds sneller tempo te dalen. In 2004 volgde een hereniging met de door Kuyper versmade Nederlandse Hervormde Kerk en ontstond de protestantse PKN.

Trouw trad in 1943 in de plaats van Kuypers dagblad *De Standaard* en was aanvankelijk net zo conservatief. Dat begon te veranderen in de jaren zestig. Gaandeweg ontwikkelde *Trouw* zich tot een stijf politiek correcte krant waarvan alleen de moralistische toon nog herinnert aan het gereformeerde verleden.

Blijft over: de Vrije Universiteit, alma mater van een reeks vooraanstaande politici – van Pieter Sjoerds Gerbrandy tot Jan Peter Balkenende en van Pim Fortuyn tot Dilan

Yeşilgöz – maar ook van Geert Mak, Linda de Mol en Lale Gül. Zo op het eerste gezicht lijkt Kuyper er niet vergeten. Ter gelegenheid van het 140-jarig bestaan van de universiteit werd in 2020 zelfs een heus Kuyperjaar afgekondigd. De stichter van de VU kreeg bij die gelegenheid vooral lof toegezwaaid als 'sociaal ondernemer' en 'voorvechter van diversiteit', typeringën waar zijn tijdgenoten erg van zouden hebben opgekeken.

Hindoeïstische rector

In werkelijkheid is op de VU van affiniteit met Kuyper geen enkele sprake meer. Onderwijs 'geheel en uitsluitend op den grondslag der gereformeerde beginselen', zoals in 1879 statutair werd vastgelegd, is al lang geleden geschrapt als doelstelling en ook oecumenisch-christelijke ambities, die nog een tijdje fungeerden als zoethoudertje voor de achterban, zijn overboord gezet.

In 2015 trad een brahmaanse hindoe aan als rector magnificus en de statuten vermelden sinds 2016 nog slechts dat de VU een 'christelijke oorsprong' heeft. Het eigen Academisch Ziekenhuis (vanaf 2001: VUmc) fuseerde in 2018 met het Academisch Medisch Centrum (AMC) en in 2023 werd het votum bij academische plechtigheden geschrapt: omdat het niet 'inclusief' genoeg zou zijn.

Theologie mag niet meer

Onlangs meldden de kranten dat de VU de faculteiten Sociale Wetenschappen, Geesteswetenschappen en Religie & Theologie gaat samenvoegen. Het worden in 2025 drie *schools* – op z'n Engels uitgesproken – binnen één fusiefaculteit, die '*Social Sciences en Humanities*' gaat heten.

In de naam van de nieuwe faculteit komt het woord 'theologie' niet voor, zo meldde *Trouw*, 'omdat de twee andere fusiepartners niet willen dat er iets herinnert aan theologie'.

En dat op de universiteit van Kuyper, voor wie theologie de kroon der wetenschappen was en waar de theologische faculteit – die generaties lang fungeerde als 'domineesfabriek' – de oudste papieren heeft. Als er ooit een verkiezing wordt uitgeschreven voor de Nederlander wiens journalistieke, politieke en theologische erfenis het grondigst is verkwanseld, staat de winnaar bij voorbaat vast.

Roelof Bouwman is columnist en adjunct-hoofdredacteur van Wynia's Week. Hij schrijft over politiek, geschiedenis en media.

Wynia's Week verschijnt nu drie keer per week! De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. **Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!**